

СПЕЦКУРС «АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ТА МУЗИЧНИХ КЕРІВНИКІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ»

Регіна Савченко
Київ

У статті представлено програму спецкурсу «Актуальні питання теорії і методики музично-педагогічної компетентності майбутніх вихователів та музичних керівників дошкільних навчальних закладів». Обґрунтовано її доцільність та актуальність. Аналізується зміст та методичні аспекти викладання спецкурсу, який розглядається як одна з форм музично-фахової підготовки студентів-бакалаврів спеціальностей «дошкільна освіта» та «музичне мистецтво» вищих педагогічних навчальних закладів на третьому році навчання. Окреслюються шляхи організації навчального процесу, що сприяють формуванню музично-педагогічної компетентності майбутніх вихователів та музичних керівників дошкільних навчальних закладів. Розроблено плани проведення лекційних та практичних занять; запропоновано завдання для самостійної роботи вихователів та музичних керівників, теми та завдання для підготовки студентів до інтегрованого заліку, а також список тем для написання рефератів. Засвоєння теоретичного матеріалу студентами відбувається у формі різних видів лекцій: проблемної, лекції-презентації, лекції-провокації, лекції-конференції, лекції-бесіди, лекції-прес конференції, бінарної лекції, лекції-доведенні, лекції-дискусії; семінарські та практичні заняття - методами мозкового штурму, дискусії, спостереження, тренінгу, кейс-методу, ділової гри, синектики. Самостійна робота передбачає виконання як спільних завдань для вихователів та музичних керівників, так і, враховуючи розбіжність складу їх музично-педагогічної підготовленості, окремих завдань для вихователів та завдань для музичних керівників. Провідним умінням майбутніх педагогів має стати здійснення власної музично-педагогічної діяльності в умовах гуманістичного, особистісно-орієнтованого навчання й виховання дітей дошкільного віку. Впровадження програми спецкурсу з формування музично-педагогічної компетентності майбутніх педагогів дошкільних навчальних закладів – вихователів та музичних керівників може допомогти сьгоднішнім студентам в майбутній професійній діяльності почувати себе впевнено та комфортно, не боячись нововведень.

Ключові слова: спецкурс, майбутні вихователі та музичні керівники, музично-педагогічна компетентність, змістовий модуль, лекція, семінарське та практичне заняття, самостійна робота та кваліфікаційна.

Сучасний розвиток суспільства висуває нові вимоги до особистості та професіоналізму педагога дошкільного навчального закладу – вихователя та музичного керівника. Пріоритетною характеристикою у вихованні та формуванні такого педагога є його здатність орієнтуватися в швидких змінах суспільного устрою. Необхідним для постійного позитивного розвитку суспільства є фахівець, який прийматиме самостійні рішення, відрізнятиметься мобільністю, динамізмом та конструктивністю мислення. На державному рівні затверджено Галузевий стандарт підготовки бакалавра спеціальності «дошкільна освіта», згідно з яким за багаторівневою системою підготовки фахівці одного профілю готуються до виконання різних посадових обов'язків на основі здобутих знань та сформованих професійних умінь. Так, у посадові обов'язки вихователя дошкільного навчального закладу входить керівництво музичним вихованням дошкільників спільно з музичним керівником, що припускає необхідність їх педагогічної співпраці. В цьому ракурсі виникла необхідність удосконалення змісту, форм і технологічних засобів навчання майбутніх вихователів та музичних керівників з урахуванням наукових сучасних досліджень у галузі музичної педагогіки, що буде сприяти зростанню рівня їх музично-педагогічної компетентності. Ефективним засобом інтеграції музичної та педагогічних знань та умінь може бути введення інтегрованого спецкурсу «Актуальні питання теорії і методики музично-педагогічної компетентності майбутніх вихователів та музичних керівників дошкільних навчальних закладів».

Питання професійної підготовки та формування особистості фахівців дошкільного

профілю в контексті компетентнісного підходу розглянуто в працях Л. Артемової, Г. Беленької, А. Богущ, Л. Кідіної, О. Кононко, М. Машовець, Т. Поніманської, О. Проскури, О. Сухомлинської, Т. Танько. У мистецькій освіті компетентність педагога-музиканта знайшла відображення у роботах О. Апраксіної, Л. Арчажнікової, Н. Ветлугіної, Н. Гуральник, А. Козир, О. Лобової, М. Михаськової, Н. Мурованої, О. Олексюк, Г. Падалки, І. Полубояриної, Л. Пушкар, О. Радиної, О. Ростовського, О. Хижної, В. Шульгіної, О. Щолокової та ін. Проблеми музично-педагогічної підготовки фахівців дошкільної освіти в умовах навчання у вищому навчальному закладі присвятили свої праці вітчизняні (Т. Танько) та російські вчені (Н. Ветлугіна, О. Гогоберідзе, Є. Дубровська, О. Кенеман, Л. Комісарова, О. Радинова та ін.).

Метою статті є представлення розробленої програми спецкурсу, покликаної діагностувати та формувати музично-педагогічну компетентність вихователів та музичних керівників дошкільних навчальних закладів. Враховуючи важливість такої підготовки для професійної діяльності майбутнього педагога, нами було розроблено спецкурс, коротку характеристику якого представлено нижче.

Спецкурс «Актуальні питання теорії і методики музично-педагогічної компетентності майбутніх вихователів та музичних керівників дошкільних навчальних закладів» розглядається як одна з форм музично-фахової підготовки студентів-бакалаврів спеціальностей «Дошкільна освіта» та «Музичне мистецтво» вищих педагогічних навчальних закладів на третьому році навчання протягом одного навчального семестру.

Метою курсу є:

– надання студентам систематизованих відомостей про характер формування й закономірності розвитку музично-педагогічної компетентності та її складові – загальногромадянські, психолого-педагогічні, музично-фахові компетенції;

– підвищення рівня музично-педагогічної компетентності майбутніх вихователів та музичних керівників за допомогою розвитку їх ціннісних орієнтацій, професійно значущих якостей особистості, комплексу знань, умінь, навичок у різних видах музично-педагогічної підготовленості з метою забезпечення готовності до здійснення музичного виховання дітей дошкільного віку;

– стимулювання у майбутніх педагогів інтересу до самоосвіти, саморозвитку, самореалізації у процесі формування культурологічної спрямованості освіти.

Обсяг модульної програми складається з 100 годин, з яких 20 – лекційні (Л), 40 – практичні й семінарські (С/ П) заняття, 40 – самостійні (С) заняття та виконання кваліфікаційної роботи.

Музично-педагогічну компетентність майбутніх педагогів розуміємо як інтегративну особистісну якість, що виражає здатність до самостійної успішної реалізації завдань музичної освіти дітей на основі системної взаємодії загальногромадянських, психолого-педагогічних та музично-фахових компетенцій. Музично-педагогічна компетентність вихователя та музичного керівника передбачає високий рівень їх загальнокультурного розвитку, ерудиції в галузі професійно-фахових знань (з педагогіки, психології, музичного мистецтва, методики музичного навчання), наявність досвіду та спроможність до аналітико-оцінювальних і творчо-ініціативних дій у виховній роботі з дітьми. Музично-педагогічна компетентність як професійно-особистісний феномен має складну структуру елементів, об'єднаних у просторі ціннісно-орієнтаційного, психолого-особистісного і когнітивно-діяльнісного компонентів. Згідно цього, спецкурс «Актуальні питання теорії і методики музично-педагогічної компетентності майбутніх вихователів та музичних керівників дошкільних навчальних закладів» складається з трьох змістових модулів: ціннісно-орієнтаційного, психолого-педагогічного, когнітивно-діяльнісного та вступної теми (Savchenko 2003) [4].

У вступній темі розглядаються завдання й обсяг спецкурсу; сутність, зміст та структура музично-педагогічної компетентності (МПК) майбутніх вихователів та музичних керівників; роль взаємозв'язку декількох наукових напрямків та їх базових знань (естетика, музикознавство, музична психологія, музична соціологія, загальна та дошкільна педагогіка, психофізіологія) у розвитку МПК студентів. На вступну лекцію заплановано 1 годину.

У першому «Ціннісно-орієнтаційному модулі» розглядаються наступні питання: принципи побудови педагогічної взаємодії вихователя та музичного керівника, зміст, завдання їх музично-педагогічної діяльності та форми взаємодії; музичні ціннісні

орієнтації як складові музично-художньої культури, що входять до загальнокультурних цінностей та їх показники; настанови на активно-творче сприйняття музики різноманітних стилів та жанрів, в тому числі дошкільного репертуару, на формування спеціальних і педагогічних навичок та умінь, на виконавську вокально-хорову, інструментальну та інші види музично-педагогічної діяльності; особливості музики у порівнянні з іншими видами мистецтв та всебічний і гармонійний розвиток дітей засобами музичного мистецтва. На вивчення змісту першого модулю заплановано всього 15 годин спецкурсу: з них 3 години лекційних занять, 6 годин – семінарських/ практичних, 6 годин – на самостійну роботу (Savchenko 2003) [4].

У другому змістовому «Професійно-особистісний модулі» розглядаються наступні питання: характеристика професійно значущих педагогічних та музичних якостей та здібностей особистості вихователя та музичного керівника (любов та повага до дітей, емпатія, комунікативність, рефлексія, музичність, музично-педагогічне мислення); детально розглядаються музичність, як вираження музичної обдарованості та музичне мислення, як специфічний вид загальнолюдської здібності мислити шляхом музичних образів; висвітлюється діагностика музичних якостей та здібностей вихователів та музичних керівників дошкільних навчальних закладів; структура музичних здібностей та діагностика музичного розвитку дітей молодшого, середнього, старшого дошкільного віку у різних видах музичної діяльності. Для опанування змістом даного модулю передбачено всього 16 годин: з них – 4 години лекційних занять, 6 годин – семінарських/ практичних, 6 годин – на самостійну роботу (Savchenko 2003) [4].

Третій, «Когнітивно-діяльнісний» змістовний модуль спрямовано на свідоме одержання знань у музично-педагогічній підготовці, це: готовність вихователя та музичного керівника до музично-педагогічної діяльності як мотивований даним видом діяльності комплекс знань, умінь, станів та ставлень, що необхідні для досягнення соціально значущих цілей та результатів; показники обізнаності майбутніх фахівців стосовно системи здобутих знань, володіння уміннями та навичками в різних видах музичної підготовленості: музично-теоретичній, методичній, виконавській; особливості видів музичної діяльності дітей дошкільного віку, важливість їх комплексного об'єднання та порівняння з аналогічними видами музичної діяльності дорослих; характеристика музичного сприйняття як провідного виду музичної діяльності дітей дошкільного віку та варіативні методики організації цього процесу в залежності від віку дітей та етапу слухання музичного твору; характеристика виконавської діяльності дітей (співи, ритміка, гра на музичних інструментах) та варіативні технології її організації; творча музична діяльність та варіативні технології її організації у дошкільників (розвиток творчості у співацькій діяльності, у танці та музично-ігровій; у грі на дитячих музичних інструментах); форми музичної діяльності дошкільників (заняття, розваги, свята, самостійна, повсягденна) та активно-дійова участь в них музичного керівника та вихователя. Для опанування третього змістового модулю передбачено всього 68 годин: з них – 12 годин лекційних занять, 28 годин – семінарських /практичних, 28 – годин на самостійну роботу (Savchenko 2003) [4].

Засвоєння теоретичного матеріалу відбувається у формі різноманітних лекцій – проблемної, лекції презентації, лекції –провокації, лекції конференції, лекції – бесіди, лекції –прес-конференції, бінарної лекції, лекції-доведенні, лекції-дискусії. На практичних заняттях зі спецкурсу ми пропонуємо більш детальний розгляд окремих теоретичних положень, що відбувається у формі мозкового штурму, дискусії, спостереження, тренінгу, кейс-методу, ділової гри, синектики. Під час даної форми роботи здійснюється перевірка та обговорення виконаних як спільних завдань самостійної роботи для вихователів та музичних керівників, так і, враховуючи розбіжність складу їх музично-педагогічної підготовленості, окремих завдань для вихователів та завдань для музичних керівників. Виконання самостійної роботи передбачає опрацювання не лише питань теоретичного характеру (наприклад, порівняльна характеристика поглядів науковців до проблеми музичного розвитку дітей дошкільного віку), але і виконання практичних завдань: підготовка до ділових ігор, складання конспектів музичних занять та розваг, добір діагностичних методів для визначення музичних здібностей та якостей дошкільників; підбір допоміжних матеріалів для вихователів та музичних керівників, що можна використовувати в інформаційно-просвітницькій роботі тощо. Виконання кваліфікаційної роботи розраховане на

осмислення, узагальнення та практичне застосування знань, отриманих під час лекційних та практичних занять, самостійної роботи, і передбачає написання реферату. Структура спецкурсу включає список питань і завдань для підготовки до інтегрованого заліку та список тем рефератів (Savchenko 2003) [4].

Нами передбачено, що в результаті вивчення спецкурсу «Актуальні питання теорії і методики музично-педагогічної компетентності майбутніх вихователів та музичних керівників дошкільних навчальних закладів» студенти засвоюють основні поняття та терміни; особливості індивідуального музичного розвитку дітей, основні способи музично-педагогічної діяльності вихователя та музичного керівника. Провідним умінням майбутніх вихователів та музичних керівників має стати здійснення власної музично-педагогічної діяльності в умовах гуманістичного, особистісно-орієнтованого навчання й виховання; впровадження доцільних видів та прийомів музичного розвитку дітей; вміння аналізувати та проектувати власну діяльність відповідно до принципів музично-педагогічної компетентності; здійснення самоаналізу власної діяльності. Впровадження програми спецкурсу з формування музично-педагогічної компетентності майбутніх педагогів дошкільних навчальних закладів – вихователів та музичних керівників може допомогти сьгоднішнім студентам в майбутній професійній діяльності почувати себе більш впевнено та комфортно, не боячись нововведень.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / А. М. Богущ, Г. В. Беленька, О. Л. Богінч, Н. В. Гавриш – К. : Видавництво, 2012. – 26 с.

2. Кідіна Л. М. Формування фахових компетенцій майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу [Електронний ресурс] / Л. М. Кідіна // Наукова скарбниця освіти Донеччини. – 2010. – № (6). – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nsod/2010_1/Kidina.pdf.

3. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика / О. Пометун, Л. Пироженко. – К., 2002. – 136 с.

4. Савченко Р. А. Модульна програма спецкурсу «Актуальні питання теорії і методики формування музично-педагогічної компетентності майбутніх вихователів та музичних керівників дошкільних навчальних закладів». / Р. А. Савченко. – К. : НПУ, 2013. – 20 с.

Literatura:

1. Bazovyi komponent doshkilnoii osvity / A. M. Bogush, N. V. Belenka, O. L. Boginich, N. V. Gavrysh. – K. : Vidavniststvo, 2012. – 26 s.

2. Kidina L. M. Formuvannya fahovih kompetensiy maybutnogo vihovatelya doshkilnogo navchalnogo zakladu [Elektronniy resurs] / L. M. Kidina // Naukova skarbnytsya osviti Donechchini. – 2010. – № (6). – Rezhym dostupu : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nsod/2010_1/Kidina.pdf.

3. Pometun O. Interaktivni tehnologiyi navchannya: teoriya i praktika / O. Pometun, L. Pirozhenko. – K., 2002. – 136 s.

4. Savchenko R. A. Modulna programa spetskursu «Aktualni pitannya teoriyi i metodiki formuvannya muzichno-pedagogichnoyi kompetentnosti maybutnih vihovateliv ta muzichnih kerivnikov doshkilnih navchalnih zakladiv». / R. A. Savchenko – K. : NPU, 2013. – 20 s.

В статтє представлено програму спецкурса «Актуальные вопросы теории и методики музыкально-педагогической компетентности будущих воспитателей и музыкальных руководителей дошкольных образовательных учреждений». Обоснованно ее целесообразность и актуальность. Анализируется содержание и методические аспекты преподавания спецкурса, который рассматривается как одна из форм музыкально- профессиональной подготовки студентов-бакалавров специальностей «дошкольное образование» и «музыкальное искусство» высших педагогических учебных заведений на третьем году обучения. Очерчиваются пути организации учебного процесса, которые способствуют формированию музыкально-педагогической компетентности будущих воспитателей и музыкальных руководителей дошкольных образовательных заведений. Разработаны планы проведения лекционных и практических занятий; предложены задания для самостоятельной работы

воспитателей и музыкальных руководителей, темы и задания для подготовки студентов к интегрированному зачету, а также список тем рефератов. Усвоение теоретического материала студентами происходит в форме разнообразных лекций: проблемной, лекции-презентации, лекции-провокации, лекции-конференции, лекции-беседы, лекции-пресс конференции, бинарной лекции, лекции-доведения, лекции-дискуссии; семинарские и практические занятия – методами мозгового штурма, дискуссии, наблюдения, тренинга, кейс-метода, деловой игры, синектики. Самостоятельная работа предусматривает выполнение как общих заданий для воспитателей и музыкальных руководителей, так и, учитывая расхождение состава их музыкально-педагогической подготовленности, отдельных заданий для воспитателей и заданий для музыкальных руководителей. Ведущим умением будущих педагогов должно быть осуществление собственной музыкально-педагогической деятельности в условиях гуманистического, личностно-ориентированного обучения и воспитания детей дошкольного возраста. Внедрение программы спецкурса по формированию музыкально-педагогической компетентности педагогов дошкольных образовательных заведений – воспитателей и музыкальных руководителей может помочь сегодняшним студентам в будущей профессиональной деятельности чувствовать себя уверенно и комфортно, не боясь нововведений.

Ключевые слова: спецкурс, будущие воспитатели и музыкальные руководители, музыкально-педагогическая компетентность, смысловой модуль, лекция, семинарское и практическое занятие, самостоятельная работа и квалификационная.

In the article the program of the special course is presented the «Pressing questions of theory and methodology of musical pedagogical competence of future kindergarten teacher and musical tutor of preschool educational establishments». Her expediency and actuality are reasonable. Maintenance and methodical aspects of teaching of the special course that is examined as one of forms of musically-professional preparation of students-bachelors of specialties «preschool education» and «musical art» of higher pedagogical educational establishments on the third year of studies are analysed. Ways are outlined organizations of educational process, that assist forming of musical pedagogical competence of future kindergarten teacher and musical tutor of preschool educational establishments. The plans of realization of lecture and practical employments are worked out; a task is offered for independent work of kindergarten teacher and musical tutor, theme and task for preparation of students to the integrated test, and also list of themes for writing of reports. Mastering of theoretical material takes place students in form the different types of lectures : problem, lecture-presentation, lecture-provocation, lecture-conference, lecture-conversation, lectures are a press of conference, binary lecture, lecture-leading to, lecture-discussion; seminar and practical employments - by the methods of cerebral assault, discussion, supervision, training, method of keysa, business game, sinektiki. Independent work envisages implementation of both general tasks for educators and musical leaders and, taking into account divergence of composition them musical pedagogical preparedness, separate tasks for educators and tasks for musical leaders. Realization of own musical pedagogical activity must become leading ability of future teachers in the conditions of humanism, personality oriented studies and education of children of preschool age. Introduction of the program of the special course from forming of musical pedagogical competence of future teachers of preschool educational establishments – kindergarten teacher and musical tutor can help today's students in future professional activity to feel it is sure and comfortably, being not afraid of innovations.

Key words: special course, future kindergarten teacher and musical tutor, musical pedagogical competence, semantic module, lecture, seminar and practical employment, independent work, qualifying work.